

Asia: VN/12383/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

Maankäyttö- ja rakennuslaki on parhaillaan kokonaisuudistuksen alla. *MTK:n näkemyksen mukaan tässä kohtaa tulee pidäytyä kaikesta sellaisesta sääntelymuutoksesta, joka ei ole ehdottoman kiireellistä ja EU-lainsäädännön valossa pakollista.* Kokonaisuudistuksen ohi voidaan eduskuntaan tuoda esitys YVA-direktiivin täytäntöönpanoa koskevaan komissiolta saatuun noottiin perustuen. Hallituksen esityksen luonnoksessa ei kuitenkaan riittävällä tavalla yksilöidä niitä artikloja ja nootin sisältöä, jotka on nyt välttämätöntä saattaa voimaan ennen lain kokonaisuudistusta. Esityksen mukaan komission esittämät puutteet koskevat muun muassa YVA-menettelyn soveltamisalan määräytymistä, YVA-menettelyn tulosten huomioon ottamista lupamenettelyissä sekä päätösten perustelemiseen ja muutoksenhakuoikeuteen liittyviä kysymyksiä. On huomattava, että YVA-direktiivi koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Komission antamaan noottiin on vastattu lisäämällä valtion rajat ylittävien hankkeiden sääntelyvaatimukset (HE 50/2021) YVA-lakiin, maa-aineslakiin, YSL:iin ja ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettuun lakiin. YVA-direktiivi ei ota kantaa maankäyttö- ja rakennuslakiin. MRL:n edellyttämät teknisluontoiset muutokset olisi pitänyt toteuttaa yllä mainitun HE:n yhteydessä. Nyt esitetyt muutokset MRL:iin MTK pitää osittain direktiivien kansallisena yli-implementointina. Muita periaatteellisia uudistuksia tulee pystyä arvioimaan osana kokonaisuutta, lain kokonaisuudistuksen yhteydessä, eikä tuoda eduskuntaan erillisenä ja kiireellisenä asiana, komissiolta saatuun noottiin vedoten.

Suhde perustuslakiin

MTK yhtyy Apulaisoikeusasiamiehen lausuntoon perusoikeuksien riittämättömästä arvioinnista esityksessä. Esityksessä ei ole tunnistettu muutosten vaikutuksia omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauden toteutumiseen. Se, että muutosten kohderyhmän arvioidaan olevan pieni, ei vähennä perusoikeuksien merkitystä tälle kyseiselle kohderyhmälle. Perustuslain mukaan omaisuus on turvattu jokaiselle, ei vain isoille kohderyhmille. *Mikäli esityksen valmistelua jatketaan nykyisessä laajuudessa, on laaja perustuslaillinen arviointi asiassa vielä tehtävä. * Esimerkiksi omaisuuden suojan näkökulmasta ympäristövastuun toteuttaminen rakentamisen hiilettömyyteen tähtäävissä toimenpiteissä tulee arvioida omaisuuden suoja heikentävien ratkaisujen valossa. Mikäli omaisuuden suojan voidaan joissain tilanteissa arvella heikkenevän, on lainsäädännön tunnistettava menetysten korvattavuus.

MRL 117 I§

MTK huomauttaa, että energiaratkaisut tulee jatkossakin säätää toimivaltaisen energiaministeriön eli TEM:n toimesta ja asiaan liittyvät veroimenpiteet VM:n toimesta. RED II direktiivissä ei ole mitään viittauksia MRL:iin eikä se edellytä lisäsääntelyä Suomessa. MRL:stä on muodostumassa laki, jossa päällekkäisyyttä muiden lakien kanssa tapahtuu kaikista eniten. Valmistelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että MRL:lla ei laajenneta muiden lakien soveltamisalaa. Nykyiselläkään lainsäädännöllä fossiilinen kiinteistökohtainen polttoaine ei ole vaihtoehto uudisrakentamisessa ja laajoissa korjauskohteissa suuntaus on vahvasti fossiilisesta lämmitysmuodosta eroon pääseminen. Esimerkiksi Ruotsissa ei tämän nähdä aiheuttavan toimenpiteitä. Jo nyt vähintään osittain ei-uusiutuvat tosiasiallisesti käytettävät lämmitysmuodot (kaukolämpö ja sähkö) ovat sääntelyn piirissä joko päästökaupan tai valmisteveron kautta, jotka ohjaavat energiantuotantoa kohti uusiutuvaa.

*MTK esittää, että ehdotettu uusi 117 I§ poistetaan esityksestä. * Sen todellista vaikuttavuutta on pidettävä suhteettoman pienenä verrattuna siihen, kuinka paljon lisää byrokratiaa lain kohta aiheuttaisi luvan hakijalle. Esitys jättää epäselväksi, että mitkä kaikki toimenpiteet ja rakennusluvut hankekokonaisuudessa saattaisivat laukaista vaatimuksen öljylämmityksestä luopumiseen. Esimerkiksi maatalouden tuotantorakennuksista kuivaamoissa saatetaan käyttää öljylämmitystä. Voisiko sähkölämpöpisteen lisääminen tilakokonaisuuteen tai jonkun muun rakennuksen peruskorjaus laukaista vaatimuksen vaihtaa kuivaamon lämmitysjärjestelmä toiseen? Kyseinen ehdotus on liian epäselvä ja tulkinnanvarainen säädettäväksi. Öljylämmityksestä luopumisen toimenpideohjelma on kannustavampi sekä riittävä toimi tavoitteiden saavuttamiseksi.

133 § Kuuleminen ja lausunnot

Pykälään esitetään lisättäväksi vaatimus laajentaa kuulemista niissä lupahakemuksissa, missä hankkeissa sovelletaan YVA-lakia. Lain sanamuoto jättää erittäin epäselväksi, missä laajuudessa hankkeen tarvitsema YVA-menettely voi vaikuttaa tähän MRL:n mukaiseen kuulemisvelvoitteeseen? Jos esimerkiksi eläinsuojaan on sovellettu YVA-menettelyä, koskeeko laajempi kuulemisvelvoite koko tilaa ja sen tarvitsemia rakennuksia ajasta ikuisuuteen?

Kunnan jäsenillä ja osallisilla on jo riittävä vaikuttamismahdollisuus eri hankkeita koskevassa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. YVA-direktiivin ajatus on nimenomaan se, että ympäristövaikutuksia arvioitaessa kuultavien joukko on kattava ja vaikutusten arviointiin voi osallistua. Rakennuslupa ei ole enää sellainen luvituksen vaihe, jossa ylipäätään on syytä kerätä yleisiä mielipiteitä asiasta. Rakennuslupa on luonteeltaan hyvin tekninen lupa ja luvan edellytykset arvioidaan laillisuusperustein.

*MTK esittää, että esityksestä poistetaan velvoite varata kunnan jäsenille ja osallisille tilaisuus esittää mielipiteensä rakennuslupakäsittelyn osalta. * Muutokselle ei löydy perusteita direktiivistä, eikä Suomelle annetusta nootista, joten sitä ei tule tässä yhteydessä viedä eduskuntaan.

192 § Valitusoikeus rakennus- ja toimenpidelupapäätöksestä sekä maisematyölupa- ja purkamislupapäätöksestä

Esityksessä lisättäisiin pykälän 1 momenttiin uusi 5 kohta, jonka mukaan valitusoikeus olisi toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka toimialaan kuuluu ympäristön-, terveyden- ja luonnonsuojelun edistäminen, jos rakennuslupa koskee rakennuskohdetta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia.

MTK kysyy tässäkin yhteydessä, mikä olisi rakennusluvan asiallinen ja ajallinen yhteys YVA-menettelyyn? On muistettava, että YVA-menettely on tausta-ainestoa laadukkaamman ympäristöluvan käsittelylle. Se ei ole tausta-ainestoa rakennuslupien myöntämiselle eikä varsinkaan mekanismi, jolla olisi tarkoitus hidastaa ja jarruttaa laadukkaasti suunnitellun ja ympäristöluvitetun hankkeen toteutumista. YVA-direktiivistä ei tule vaatimusta laajentaa tällaisten hankkeiden rakennuslupien valittajajoukkoa. Laajennus vaikuttaa lähinnä poliittiselta eikä tällaista laajennusta tule tehdä erillisenä lain kokonaisuudistuksesta.

MTK haluaa huomauttaa, että mikäli tällainen laajennus tulisi lakiin, meillä olisi MRL:ssä kolmessa peräkkäisessä pykälässä kolme erilaista määritelmää yhdelle valittajaryhmälle.

191§: rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan oikeus valittaa kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevasta päätöksestä. Maakuntakaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä on valitusoikeus myös valtakunnallisella yhteisöllä, kun kysymys on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisuudesta.

Ehdotettu 192§: toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka toimialaan kuuluu ympäristön-, terveyden- ja luonnonsuojelun edistäminen, jos rakentamislupa koskee hanketta, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017)

193§: toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun tai kulttuuriarvojen suojelun edistäminen taikka elinympäristön laatuun muutoin vaikuttaminen

MTK ei pidä tällaista lainvalmistelua laadukkaana. Tällaiset terminologiset puutteet on mahdollista ja tarpeen korjata lain kokonaisuudistuksessa eikä luoda lisää uusia sekavia käsitteitä nykyiseen lakiin.

MTK esittää, että valitusoikeutta rakennus- ja toimenpidelupapäätöksistä ei laajenneta.

Kristeri Leena
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.